

مقدمه:

نخود یو دومشیمه بوټی د حبوباتو له جملې نه دی چې د leguminaceae په نباتي کورنۍ پورې اړه لري. علمي نوم یې Pisum sativum دی د معمولي نخودو علمي نوم Cicer arietinum دی.

د نخودو وحشي ډولو نه دي لیدل شوي.

نخود د پیدایښت لرغونی اړخ لري د لرغونو یو نانیانو او رومیانو له خوا روزل کیدل. ځیني مورخین په دې عقیده دي چې نخود یو لرغونی مصري بوټی دی ۱۹۴ ق. م په وخت کې روزل کیده. داسې هم ویل کیږي چې لرغونو خلکو د نخودو، لوبیا، نسکو او موټو تر منځ دقیق تشخیص نشوای کولای له دې کبله سخته بریښي چې په دې پوه شو چې تاریخي اسناد د کوم یو بوټي په اړه لیکل شوي دي. شواهد څرگندوي چې د Pisum sativum د پیدایښت ټاټوبی منځنۍ اسیا ده. تازه نخود (متر Garden pea) په منځنۍ او شمالي اروپا کې په منځنیو دورو کې روزل کیده. په انگلستان کې نخود په یولسمه پیړۍ کې روزل کیدل. امریکانه د هغه د کاشیفونو په واسطه یورل شول چې فعلا زیات اهمیت لري او یومهم فصل شمیرل کیږي.

اقتصادي ارزښت:

نخود یو مهم غذايي بوټی دی د نړۍ په بازارونو کې په تجارتي ډول پلورل کیږي. په اوسط ډول سره نخود ۲۴ فیصده پروټین، ۶۱.۷ فیصده نشایسته، ۱.۵ فیصده شحم، ۰.۳۳ فیصده کلسیم، ۰.۲۶ فیصده فاسفورس، ۰.۵۱ فیصده اوسپنه او همدارنګه د A, B1, B2, C, PP ویتامینونو لرونکي دي. د نخودو رسیدلې دانې د دال، اورو او همدارنګه د وچودانو په څیر په زیانې اندازه سره په مصرف رسیږي. د نخودو نا رسیدلې پلي او تازه پانې د سبزي په شکل سره په مصرف رسیږي. چې بعضې یې د ګنګل په شکل او زیاته اندازه یې په تازه شکل پلورل کیږي. نخود د نړۍ په ۳۴ هیوادونو کې په تجارتي ډول کرل کیږي او د غذايي موادو په حیث په مصرف رسیږي. مګر په افغانستان کې دومره مشهور نه دي د نورو نخود کرل چې په افغانستان کې رواج لري چې وچې دانې په پاخه ډول په مصرف رسیږي. له نخودونه په صنعت کې د شیرینو غذاګانو په جوړولو کې استفاده کیږي همدارنګه د نړۍ په زیاتو هیوادونو له نخودونه د حیواناتو د غذا په حیث هم استفاده کیږي. په زراعت کې هم نخود زیات ارزښت لري ددې نبات په نیلو کې د لیګيوم د کورنۍ د نورو بوټو په څیر یو ساختمان Nodule موجود دي چې د مخصوصې بکتر یا Rhizobium leguminosorum په واسطه د هوا نایتروجن په ځمکه کې نصبوي چې د خاورې فزیکي حالت برابروي چې د راتلونکي فصل د نباتاتو لپاره زیات ارزښت لري د یوفصل په اوږدو کې نخود له ۵۰ څخه تر ۶۰ کیلو ګرامه نایتروجن په یو هکتار کې نصبوي.

د نخودو ډګرنې ساحه او حاصل:

نخود یو زیات مهم او ارزښتناک بوټی دی د نړۍ په ګڼ شمیر هیوادونو کې روزل کیږي چې له دې جملې نه په ۳۴ هیوادونو کې په تجارت لپاره روزل کیږي ډیو کلن حاصل اندازه 7.5 میلیون ټنو ته رسیږي. په جهاني مقیاس کې 2.16 میلیون هکتاره ځمکه د نخودو تر کښت لاندې ده چې 70 80% فیصده یې په هند کې ده او 4.5 میلیون ټنه حاصل ورنه لاس ته راوړي په اوسط ډول سره په یو هکتار ځمکه کې د نخودو د حاصل اندازه ۵۶۰ کیلو ګرامه ښودل شوې ده.

د نخود نباتي مشخصات:

نخود یو وایښه ورمه کوچینی بوټی دی چې ۲۵ څخه تر ۵۰ سانتي مترو پورې لوړوالی لري. ریښې یې په ښه ډول سره منشعې شوې چې له ۱ څخه تر ۲ مترو په ځمکه کې ښکته کیږي. مستقیمه او منشعې ډکه تنه لري. ښکته ډوله مرکبې پانې لري چې له ۱ څخه تر ۳ جوړو پورې رسیږي چې د رنگ له مخې کم رنګه شني او سپینې ګردلرونکې وي. زیات شمیر نخود سپین یا سره یا بانجاني ګلان لري. پلي یې پرسیدلې ۴ څخه تر ۸ سانتي مترو اوږدوالی لري. د نخود تخمونه ښويې، ژور ژور، ګونځې شنه یا زیر وي. په پليو کې له ۲ څخه تر ۹ دانې تخمونه موجودوي د تخمونه انډوسپرم یې ژیر یا شین وي.

خونبنا ٲهرو ٲو ٲهرو ٲهرو

کامیاب ډول سره روزل کيږي.

پہ نری کپ د نخودو ډی

ورکوي د الاسکا ورايتي د مړاوي کيدونکې مرض په مقابل کې مقاومت لري او توماس لکستون يې ښه شهرت لرونکي دي.

خاوره او دخاور

نخود په مختلفو خاورو کې د روزنې

نخودو لپاره مناسب دي.

ددې لپاره چې د نخودو

گرامہ یوریا، ۲۵ کیلوگرامہ

د قطارونو تر منځ فاصله يې زياته وي . څرنگه چې نخود په چټکۍ سره وده کوي نو له دې کبله زيات لرون ته اړتيا نه لري.

نخود د تیغ وهلو

ولري د اوبو کمبود د گل او میوې د تشکیل په مرحله کې په حاصل باندې منفي اغیزه لري.

له بوټو نه د پليو راټولول:

څرنگه چې نخود غیر محدوده وده کوي، نخودو ته اوبه ورکول په یوه وخت کې ګل باسل او حاصل راټولول لمنځه وړي. نو د لاندنیو پازو په ټیږېدو سره باید اوبه لګول بندکړو تر څو د هغه د اضافي ودې مخنیوی وشي او حاصل په یوه وخت کې راټول شي. تجربیو ښودلې ده چې کله دانې تر غاښونو لاندې ماتې شي چېټې نه شي، د نخودو دراټولولو ښه او مناسب وخت ګڼل کیږي. حاصل په یو واری توګه سره راټولېږي، بوټي ټول له ځمکې څخه راویستل کیږي. د کورني استعمال او تازه مارکیټ لپاره د نخودو پلي د لاس په واسطه راټولېږي چې د لاس په واسطه د پليو راټولول د هغه بیه لوړه بیايي چې په دې ډول ۲ یا ۳ ځله پلي له پټویو نه راټولېږي. د پليو راټولو وخت د پليو د رنګ له مخې ټاکل کیږي کله چې د پليو رنګ د تور شین څخه کم رنګه شین ته د بدلون په حالت کې وي، پلي راټولېږي. خلاصه دا چې پلي باید په داسې وخت کې له بوټو نه راټول شي چې د هغه کمیت او کیفیت یو د بل په زیان تمام نه شي.

ساتنه:

د نخودو وچې دانې باید په پاک ځای کې چې لنډېل یې تر کنټرول لاندې وي، ذخیره شي. د دانو د لنډېل اندازه باید د 10 څخه تر 13 فیصده پورې وي. د لنډېل زیاتوالی د تخمونو د خوسا کیدو سبب کیږي. همدارنګه د لنډېل په کموالي سره په تخم کې د درزونو او د ماتیدو سبب کیږي چې تخم نامیه قوه یا د تیغ وهلو قدرت له لاسه ورکوي. ناروغۍ او افتونه:

دوې حشرې نباتي سپرې Aphids او ویول نخودو ته زیان اړوي. چې له نیکه مرغه دواړې حشرې د Rotenone پودر په واسطه کنټرولېږي. همدارنګه د تخم او ریښو ورستیدل د ارسان یا سیماب لرونکو مرکباتو په واسطه کنټرولېږي. د مقاومتو تخمونو کرل د مرضونو په مخنیوي کې کومک کولای شي.

نتیجه او سپارښتنه:

نخود زیات مهم غذايي او زراعتي بوټی دی. د هوا نایتروجن په ځمکه کې نصبوي چې د خاورې فزیکي حالت برابروي. همدارنګه زیاته اندازه پروټین او ویتامینونه لري چې په تازه، پاخه او وچ ډول سره په مصرف رسیږي. له هغه نه استفاده کول د انسانانو په غذا کې د پروټینو یوه اضافي منبع ګڼل کیږي. د نړۍ په زیاتو هیوادونو کې په تجارتي ډول تولیدیږي. زیات عاید ورته لاس ته راوړي. زمونږ په هیواد کې د هغې روزنې ته په زیاته پیمانه پراختیا ورکول کیدای شي که د نخودو اصلاح شوي تخمونه بزګرانو ته ترویج او د هغوي په اختیار کې ورکړل شي. د هیوادوالو د غذايي موادو سطحه به لوړه، خوارځواکي به لمنځه لاړه شي او ملي اقتصاد به پیاوړتیا ومومي. مر بوطو مرجعو ته سپارښتنه کیږي تر څو د نخودو اصلاح شوي تخمونه د کرهڼو له څیړنیزو مرکزونو نه تر لاسه او د بزګرانو په اختیار کې ورکړي.

